

УДК 330.332:637.1(477)

Л. Б. Штефан,
к.е.н., доцент, Вінницький інститут економіки THEU
В. Л. Сачок,
здобувач, Вінницький інститут економіки THEU

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

INVESTMENT COMPONENT OF BUSINESS ACTIVITY DAIRY INDUSTRY IN UKRAINE

Анотація. Розглянуто стан молокопереробної галузі України, обґрунтовано необхідність залучення інвестицій для модернізації галузі. Визначено основні проблеми залучення іноземних інвестицій та запропоновано заходи, щодо підвищення інвестиційної привабливості молочної галузі.

Ключові слова: молоко, інвестиції, інвестиційний клімат, модернізація, молокопереробні підприємства.

Annotation. The condition of dairy processing industry is considered, the necessity of attracting investments for the industrial modernization is substantiated. The main problems of attracting foreign invests are defined and measures for rising investment attractiveness of dairy industry are proposed.

Key words: milk, investments, investment climate, modernization, dairy enterprise.

Вступ. Інвестиції в усі часи відігравали значну роль в розвитку будь-яких галузей економіки, не виключенням є і підприємства агропромислового комплексу, зокрема, молокопереробна галузь. Особливе значення залучення інвестицій має тоді, коли є необхідність значного фінансування проєктів модернізації цілих галузей економіки і перспективи їх розвитку будуть залежати від цих процесів.

Постановка задачі. Метою дослідження є аналіз інвестиційної привабливості молочної галузі АПК та надання пропозицій щодо її покращення.

Результати. Поглиблення інтеграційних процесів, які відбуваються по всьому світу, є однією з умов модернізації молочної галузі в цілому. Так, молокопереробна галузь розпочала таку інтеграцію під час приватизації молокопереробних підприємств, коли іноземними компаніями придбавалися контрольні пакети акцій цих підприємств. Необхідність розширення географії поставок молочної продукції по всьому світу висунула потребу покращення якості продукції та адаптації її до параметрів якості, що прийняті в розвинутих країнах. Вирішення цієї задачі не буде можливим без вкладення значних фінансових коштів в молочну галузь. Слід зауважити, що проблему інвестицій треба розглядати в комплексі: по-перше, з прив'язкою до створення сприятливого нормативно-правового середовища в державі, а по-друге, з вкладенням коштів і розвитком усіх ланок створення готової молочної продукції. Тобто модернізувати молокопереробні підприємства без відповідної модернізації виробничої бази виробництва молока, створення сучасних комплексів збирання молока, створення молокоприймальних пунктів, відповідної кормової бази для вирощування корів та проведення селекційної роботи з вирощування високопродуктивної худоби для підвищення якості молока не буде достатнім.

Ми згодні, що інвестиційна привабливість сільського господарства України й, зокрема, молочної галузі недостатня, що зумовлено негативними ознаками інвестиційного клімату [1]:

- нестабільністю законодавства;
- недостатнім рівнем розвитку інфраструктури аграрного ринку;
- низькою платоспроможністю населення;
- адміністративним втручанням державних органів в агробізнес;
- нерозвиненістю фінансово-кредитної сфери, лізингу;
- неврегульованості земельних відносин;
- непередбачуваністю адміністративного регулювання цін.

Слід зазначити той факт, що декілька років назад інвестиції в молочний бізнес стримували тривалі строки окупності та низький заробіток, який був обумовлений низькими цінами на молоко. На даний момент витрати на будівництво або реконструкцію ферм не стали менше, проте виросла рентабельність виробництва молока. За даними офіційної статистики в 2010 році українське молочне тваринництво досягло максимальної за останні роки показника рентабельності у 17,9%. А в деяких регіонах на сільгосппідприємствах, які мають власну кормову базу, рентабельність молока перевищила 40% [6].

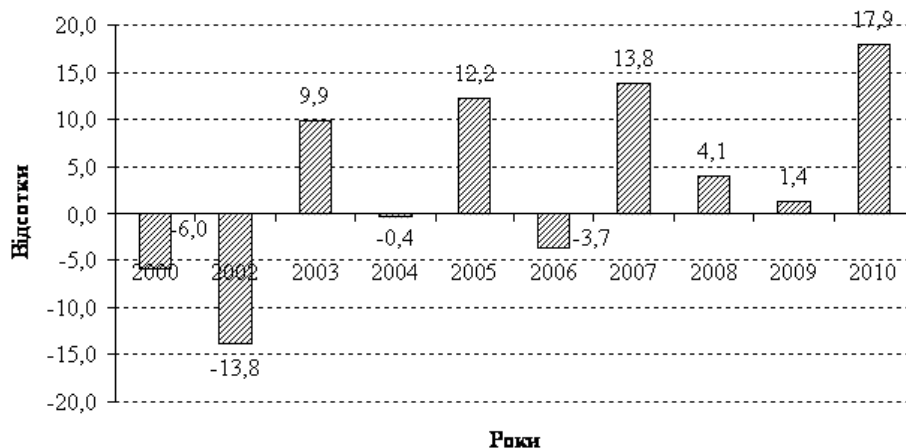

Рис. 1. Середня рентабельність виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах [7]

Інвестиційно молочна галузь є привабливою з огляду на те, що за прогнозами Організації з економічного співробітництва та розвитку (OECD) і Сільськогосподарської організації ООН (FAO) в світі прогнозується збільшення попиту на молоко і молокопродукти з 270 млрд. л до 350 млрд. л, тобто на 30% до 2020 року. Ця тенденція є навіть більш сприятливою, ніж збільшення попиту на цукор, рослинне масло, зернові та свинину. За регіонами світу ситуація виглядатиме наступним чином (рис. 2). Якщо збільшення поставок молочної продукції на ринки Західної Європи є сумнівним, то за ринки Африки та азійського регіону є можливість поборотися.

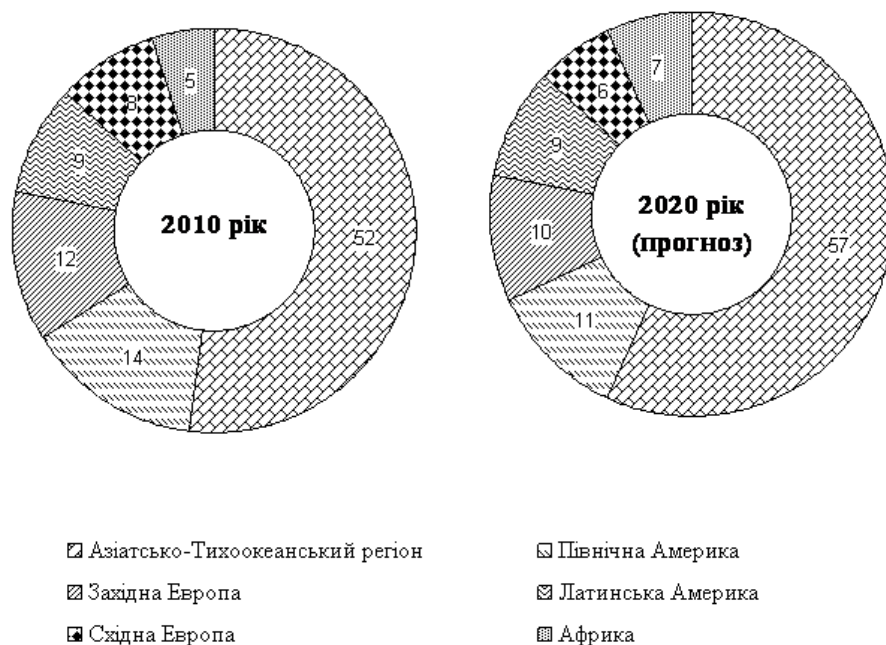

Рис. 2. Світове споживання рідких молочних продуктів, % [6]

Не дивлячись на сприятливі умови щодо розвитку агропромислового сектору в Україні, його розвиток (як і розвиток молочної галузі) стикається з численними труднощами. Ситуація в ньому не може суттєво змінитися в позитивному напрямку окремо від загальної економічної ситуації в країні. Останні дослідження, що опубліковані Світовим банком та Міжнародною фінансовою корпорацією щодо умов ведення бізнесу в Україні, свідчать про зниження позиції України з 149-ї до 152-ї в рейтингу Doing Business-2012. Таким чином, Україна розмістилась між Ліберією (151 місце) та Болівією (153 місце). В дослідженні Doing Business аналізуються норми регулювання, що сприяють або перешкоджають розвитку бізнесу, та відповідають одинадцяти етапам життєвого циклу компаній (створення організації, отримання кредитів, оподаткування тощо) [2].

Зважаючи на той факт, що внутрішні інвестиційні ресурси зараз обмежені, ми повинні забезпечити умови для залучення в економіку України зовнішніх інвестицій. Приклад сусідніх країн переконує, що завдяки цьому можна досягти суттєвого піднесення економіки та підвищення добробуту громадян.

Залучити необхідні кошти для подальшого піднесення можна за умови забезпечення гарантій прав інвесторів і створення сприятливого клімату для іноземних і, звичайно, вітчизняних підприємств. Саме тому є необхідним активні дії з вирішення проблем бізнес середовища. А таких проблем чимало. Ці перешкоди можна згрупувати в п'ять ключових сфер, де існує потреба в активних діях уряду щодо вирішення наявних проблем:

- 1) регуляторні та адміністративні бар'єри, які ускладнюють входження на ринок, освоєння нових видів продукції тощо;
- 2) ускладнений доступ до ресурсів та інфраструктури, який гальмує розвиток бізнесу, знижує його продуктивність і конкурентоспроможність;
- 3) відсутність гарантій захисту прав власників, що суттєво підвищує ризиковість інвестицій в економіку України;
- 4) брак чітких і справедливих правил гри, що є однією з головних передумов виникнення корупції в Україні;
- 5) несправедливий розподіл доходів через систему податків і загальнообов'язкових платежів, що знижує рентабельність бізнесу в Україні, а отже, зменшує його привабливість для потенційних інвесторів.

Існування цих проблем завдає суттєвої шкоди економіці нашої країни, призводить до виникнення багатьох негативних наслідків, серед яких одним з головних є корупція [5].

Таблиця 1. Індекс сприйняття корупції в Україні та інших країнах у 2011 році*

Країна	Місце за індексом сприйняття корупції серед 182 країн	Індекс сприйняття корупції**
Нова Зеландія	1	9,5
Польща	41	5,5
Латвія	61	4,2
Словаччина	66	4,0
Молдова	112	2,9
Росія	143	2,4
Україна	152	2,3

* За даними Тренсперенсі Інтернешнл: <http://www.transparency.org>, 2011 рік.

** Що вище значення індексу, то нижчий рівень корупції в країні (максимальне значення – 10).

Дуже небезпечним є той факт, що результати дослідження для України не ілюструють позитивної динаміки. Відстежуючи вже впродовж останніх 12 років рівень сприйняття корупції в Україні, Transparency International занепокоєне негативною тенденцією загрозовано стабільного зростання поширеності корупції у владному секторі України. Зокрема, якщо в 2006 році Україна, маючи оцінку у 2,8 бали, посідала 99-104 місце серед 163 країн світу, у яких здійснювалося дослідження, то у 2009-му з результатом у 2,2 бали Україна вже опинилася на 146-153 місці серед 180 країн, охоплених індексом [3].

Непрозорість бізнес середовища ускладнює провадження бізнесу на всіх етапах реалізації підприємницької ініціативи – від умов реєстрації та залучення коштів до отримання прибутків, і є однією з головних передумов виникнення корупції. Зменшення рівня корумпованості – нагальне завдання, оскільки корупція є водночас і наслідком недосконалості регуляторного середовища, і передумовою його подальшого поглиблення. Корупція перешкоджає реалізації підприємницької ініціативи на справедливих і рівних умовах, зумовлюючи низку негативних економічних, соціальних і політичних наслідків, зокрема:

- невикористання інвестиційних можливостей;
- необґрунтовано завищені витрати провадження бізнесу;
- тінізацію підприємницької діяльності.

Високий рівень корумпованості спричиняє непрозорість бізнес середовища, тому підвищується ризиковість провадження бізнесу. Це стримує приплив інвестицій в українську економіку. Фактично основними інвесторами в Україні є самі підприємці, рівень кредитування економіки низький. А іноземні інвестори, не відчувачи впевненості в гарантіях прав власності, не спрямовують кошти в Україну [5].

Тому механізм залучення інвестицій в молочну галузь повинен базуватися на основі необхідності першочергового формування сприятливого інвестиційного клімату та проведення відповідних заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості в наступних напрямках:

- політико-правовому;
- економічному;
- інфраструктурному розвитку галузі;
- розвитку соціального середовища;
- підвищення екологічної та ветеринарної безпеки.

Висновки. Виходячи із наведеної вище статистичної та аналітичної інформації, очевидним є висновок про необхідність покращення інвестиційної привабливості як України в цілому, так і молочної галузі АПК зокрема. Оскільки Україна є потенційно дуже привабливою для інвесторів, потрібно здійснити ряд заходів для перетворення потенційних можливостей країни в реальний економічний ефект у вигляді нарощування обсягів виробництва і реалізації молочної продукції в світі.

Література:

1. Божидарнік Т.В. Особливості інвестування молочного ринку України / Т.В. Божидарнік // Економічний форум. – 2011. - №2. – С. 25-31.
2. Ковальчук І. Бізнес-клімат в Україні, як в Африке / І.Ковальчук // Сьогодні. - № 235 от 21.10.2011 г.
3. Міжнародна недержавна організація з боротьби з корупцією та дослідженню питань корупції у світі Тренсперенсі Інтернешнл [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org>
4. Моніторинг розвитку ринку молока та молочних продуктів України / Спілка молочних підприємств України / За ред. Бутенко М.І. – V випуск. – К., 2010. – 100 с.
5. Поліпшення бізнес-середовища в Україні / Міжнародний центр перспективних досліджень. Проект „Позиція громадськості щодо урядових пріоритетів та інституціоналізація урядових консультацій з громадськістю у процесі формування державної політики в Україні”. – К: МЦПД, 2004. – 67 с.
6. Силивончик А.В. Животноводчина / А.В.Силивончик // Бізнес № 37(972) от 12.09.2011 г. - С. 66-68.
7. Статистичний щорічник України за 2010 рік / За ред. О.Г.Осауленка. – Київ, 2010. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2012 р.